ВЕРМІФЕРМА: ГРОШЫ СА СМЕЦЦЯ

Індывідуальны прадпрымальнік з вёскі Андрэеўшчына Аршанскага раёна робіць бізнес... на чарвяках. Прадае іх рыбакам, а біягумус — прадукт іх жыццядзейнасці — у якасці ўгнаення. Мужчына хоча стварыць прадпрыемства, дзе будуць працаваць сто чалавек.

Ідэя бізнесу з'явілася, калі адзін са знаёмых папрасіў яго, чалавека ад зямлі, дапамагчы чарвякамі, каб у краме прадаваць рыбакам. Няўжо гэта дэфіцыт? Як высветлілася, не так проста ў вялікай колькасці накапаць паўзучых.

Паколькі ён не прафесійны біёлаг, прыйшлося вывучаць іх з нуля. У інтэрнэце знайшоў інфармацыю, што ёсць каліфарнійскі чарвяк і расійскі «сабрат» — старацель, якога «вывелі» падчас селекцыйнай работы ў савецкі час. Тады навукоўцы ЗША і СССР канкурыравалі не толькі ў асваенні космасу, распрацоўцы зброі, але і ў такіх пытаннях. Разумелі, што паўзучыя могуць прынесці шмат карысці, напрыклад, для развіцця экалагічна чыстай сельскай гаспадаркі...

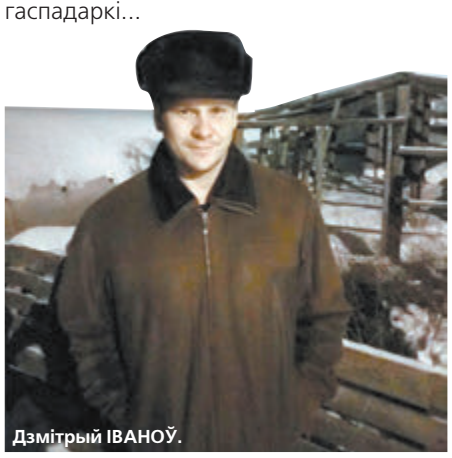
Дзмітрый ІВАНОЎ.

Старацель, як Дзмітрый зрабіў выснову, саступае нашаму звычайнаму дзікуну. Апошні, калі можна так сказаць, менш капрызны і больш эфектыўна размнажаецца.

На маё пытанне, ці праўда, што ён «дрэсіруе» чарвякоў, каб елі паперу і іншыя бытавыя адходы, прадпрымальнік сказаў, што гэта не жарт. У іх меню могуць быць: папера, нафтапрадукты, лісце і іншае. Цікава, што пластык падыходзіць для іх харчавання, але толькі ў выглядзе дробнай крошкі.

— Наогул, калі першы раз чарвяка нечым пакарміць, ён і будзе гэта есці. Канешне, толькі не шкло, не метал, не будаўнічыя матэрыялы, — удакладняе прадпрымальнік.

Суразмоўнік расказаў, што хоча стварыць унікальнае прадпрыемства па перапрацоўцы другаснай сыравіны, смецця ў біягумус. Па папярэдніх падліках, для гэтага спатрэбіцца мінімум 5000 долараў у эквіваленце. Столькі трэба будзе заплаціць за праектныя работы, экспертызы, узгадненні.

Добра, што ў райвыканкаме паабяцалі падтрымку і нават прапанавалі ўчастак зямлі пад будаўніцтва, які здаўся яму вельмі ўдалым для размяшчэння вытворчасці.

Прадпрымальнік падлічыў, што, каб міні-завод запрацаваў па поўнай, трэба будзе працаўладкаваць каля ста чалавек. Улічваючы, што гною, як і смецця, хапае, верыць, што вытворчасць будзе запатрабаваная.

А яшчэ яго арыфметыка паказала, што каб перапрацаваць куб гною, прыкладна пяці тысячам чарвякам спатрэбіцца каля двух месяцаў. Дык, калі «рабочых» мільёны, насамрэч выгадная справа. Дарэчы, жывуць чарвякі да чвэрці стагоддзя. Праўда, зімой знаходзяцца ў спячцы. Але калі побач ёсць крыніца цяпла, працягваюць актыўны лад жыцця. Таму мужчына хоча, каб на яго будучай верміферме чарвякі «працавалі» круглы год.

Пакуль жа біягумус Дзмітрый выкарыстоўвае на сваім участку зямлі. Заўважыў, што ўраджайнасць садавіны і агародніны павялічылася. Расліны і яблыні практычна не хварэюць. Лішкі біягумусу прадае. Прадукт карыстаецца попытам: увесну прадаў знаёмым дзве тоны за тыдзень.

Дарэчы, біягумус можа выкарыстоўвацца для забруджанай зямлі. Напрыклад, чэрві з'ядуць разлітыя нафтапрадукты, і зямля зноў будзе чыстая.

А яшчэ чэрві пасля перапрацоўкі ў выглядзе парашку могуць быць і якаснай дабаўкай у корм для кароў, курэй, свойскіх качак і іншых.

— Яны на сто працэнтаў засвойваюцца ў арганізме жывёл. Гэта высокакаларыйная бялковая ежа, — падкрэсліў суразмоўнік.

Як вядома, у Еўропе даўно ўжо актыўна пачалі развіваць зялёную эканоміку. І ў Кітаі ўсё больш актыўна ўкараняюць тэхналогіі без «хіміі» на зямлі, у жывёлагадоўлі. Ды і выгадна інвеставаць у чарвякоў: за пару гадоў можна акупіць укладзенае ў пяць разоў...

Дзмітрый прызнаўся, што не ён адзін спрабаваў развіваць чарвячны бізнес. Але зарабляць у ім адразу ў некалькіх кірунках, бадай, атрымалася толькі ў яго. Таму што настойлівы і ўжо, калі бярэцца за нешта, вывучае ўсё да дробязяў.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ДЗЕЛАВЫЯ

Як прадпрымальніцкая жылка асобных жыхароў

КАЛІ згадаць бізнес у вёсцы, то адразу на памяць прыходзіць Моталь. Бо там спрадвеку жылі людзі прадпрымальныя, яны ўмелі зарабляць капейку. І цяпер умеюць.

Ад прадпрымальных прадзедаў

Адкуль у маталян памкненні да асваення новых рамёстваў, любоў да працы, настойлівасць у дасягненні мэты, цікава разважаюць у мясцовым музеі. Тут лічаць, што ў свой час асаблівую міласць да мястэчка праявіла каралева Бона. Паводле адной з легендаў, яна праязджала праз паселішча і ўбачыла сялян, якія адрозніваліся ад іншых вонкавым выглядам. З ранку працоўнага дня яны былі чыста і прыгожа апранутыя. Менавіта тут манаршая асоба ўзвяла адну са сваіх рэзідэнцый. Пазней яна прывезла з Італіі і Германіі майстроў-рамеснікаў, якія навучылі і местачковых. Адсюль і тыповыя мотальскія прозвішчы: Кульбеда, Шыкалай, Палто...

Моталь жа атрымаў асаблівыя прывілеі, падпарадкоўваўся непасрэдна вялікаму князю, а жыхары плацілі падатак у казну, ні паншчыны не адраблялі, ні прыгону не ведалі. Варта сказаць, што да сярэдзіны XIX стагоддзя палавіну насельніцтва Моталя складалі яўрэі. Надзвычай прадпрымальныя людзі, яны, несумненна, паспрыялі росквіту мястэчка. На тагачасныя восем тысяч насельніцтва тут працавала 96 невялікіх крамаў. Гандлявалі самым разнастайным таварам. Было шмат усялякай вытворчасці. Дарэчы, дзед і бацька першага прэзідэнта Ізраіля Хаіма Вейцмана сплаўлялі тут лес у Польшчу і іншыя краіны Еўропы. Так што дух прадпрымальніцтва і цяга да сваёй справы ў Моталі выспявалі вякамі.

> «Сёння можна гаварыць не толькі пра бізнес у Моталі, але і ва ўсім сельсавеце».

Мотальскія кажухі насілі нават у Аргенціне, Бразіліі, Англіі, расказваюць у музеі. Потым у Турцыі навучыліся вырабляць скуры і наваднілі сваёй прадукцыяй рынак. Недзе на рубяжы васьмідзясятых-дзевяностых гадоў жанчыны сталі за ткацкія станкі, якія захоўваліся ў кожным доме, і пачалі ткаць хусткі. З сінтэтычных нітак атрымліваліся мяккія, прыемныя на дотык хусцінкі, якія з ахвотай у час дэфіцытаў куплялі на прасторах амаль усяго былога Савецкага Саюза.

Тым часам паднімаліся першыя мотальскія прадпрымальнікі-каўбаснікі. Варта сказаць, што Сцяпана Мінюка называюць тут другім па значэнні пасля Хаіма Вейцмана земляком, які прынёс славу мястэчку. Яшчэ ў 1930-я гады ён атрымаў ліцэнзію на вытворчасць каўбас і адкрыў каўбасны цэх. З таго часу выраб каўбас не перарываўся, у савецкія часы ён вёўся пад эгідай спажыўкааперацыі. Цяпер тут працуюць тры цэхі па вытворчасці каўбас. Фермер Андрэй Мінюк, праўнук Сцяпана Мінюка, робіць каўбасу па дзедаўскіх рэцэптах.

Бізнесмен і дэпутат

І самы буйны мясаперапрацоўчы цэх — гэта вытворчы кааператыў «Моталь», які ўзначальвае Мікалай Шыкалай. Сёння кааператыў выпускае каля трох тон мясных і каўбасных вырабаў у суткі і дае работу 73 вяскоўцам.

Пра несумненны аўтарытэт Мікалая Шыкалая можа сведчыць той факт, што вяскоўцы трэці раз абіраюць яго дэпутатам Брэсцкага абласнога Савета. Мікалай Сцяпанавіч гаворыць, што развіццё прадпрымальніцтва на яго радзіме, па-першае, абумоўлена гістарычна, па-другое, бізнесу спрыяюць умовы: у населеным пункце з добрай інфраструктурай кампактна пражывае чатыры тысячы чалавек, і бізнес развіваецца, выходзіць за рамкі вёскі, да таго ж прыклад аднаго сельскага жыхара натхняе другога.

— Сёння можна гаварыць не толькі пра бізнес у Моталі, але і ва ўсім сельсавеце, — разважае дэпутат. — У суседніх Тышкавічах фермерска-сялянская гаспадарка «Знаходка Палесся» моцна стаіць на нагах. Прадпрыемства хоць і маладое, але даволі дынамічна развіваецца. Яго кіраўнік Таццяна Каткавец акрамя агароднінаводства зрабіла ўпор на вырошчванне кветак у прамысловым маштабе. І вось ужо цюльпаны з Тышкавічаў ведаюць у нашай краіне і за яе межамі. Другі сельскі прадпрымальнік заняўся дрэваапрацоўкай і дасягнуў поспеху. А пачыналася ўсё на маіх вачах у тых жа Тышкавічах, іншых вёсках з гектара зямлі, які вяскоўцы пачалі браць для вядзення асабістай падсобнай гаспадаркі. Лічу, што гэта добры старт для таго, каб апрабаваць сябе ў якасці гаспадара, адчуць, што бізнес гэта тваё, напрацоўваць вопыт і рухацца далей.

Ад рыбы да пячэння

Ну а ў Моталі зараз працуе больш за 25 прыватных прадпрыемстваў. Напрыклад, прыватнае

СВАЯ СПРАВА

ІДЭІ ДЛЯ СЕЛЬСКАГА

Дзяржава стымулюе развіццё малога бізнесу на вёсцы з дапамогай розных ільгот, прэферэнцый. Але далёка не ўсе асмельваюцца адкрыць сваю справу. Хтосьці баіцца прагарэць, нехта проста не ведае з чаго пачаць, а камусьці не хапае навыкаў і ведаў. На дапамогу патэнцыйным бізнесменам прыходзіць інкубатар малога прадпрымальніцтва ў Мачулішчах, дзе сапраўдныя прафесіяналы вучаць, як ператварыць у жыццё цікавыя ідэі і пачаць бізнес. Нядаўна тут рэалізавалі новы праект «Акадэмія актывізацыі прадпрымальніцтва ў сельскай мясцовасці», дзе 76 жыхароў Мінскага раёна на бясплатных курсах вучыліся шыць, вышываць, вязаць шыдэлкам і пруткамі.

— Чаму мы зрабілі стаўку менавіта на рамесніцкую дзейнасць, — разважае **кіраўнік мясцовага фонду ўстойлівага развіцця «Інавацыі для рэгіёнаў» Марына НАЙДОВІЧ.** — Прычын некалькі. Вырабы ручной работы, так званы хэнд-мэйд, карыстаюцца вялікім попытам. Па-другое, у нашай краіне створаны беспрэцэдэнтныя ўмовы для развіцця рамесніцтва. Мяркуйце самі: за адну базавую велічыню ў год кожны грамадзянін Беларусі можа зарэгістравацца рамеснікам, самастойна вырабляць прадукцыю і прадаваць яе. Для некаторых цяпер гэта стала не толькі дадатковым, а ўжо і асноўным заробкам.

У нашых вёсках, малых і сярэдніх гарадах шмат жанчын, якія вяжуць, вышываюць, шыюць. Умельства ім перадалося ад бабуль, матуль і стала для іх хобі. Многія хацелі б навучыцца гэтаму майстэрству з нуля, а хтосьці — удасканаліць навыкі. Але не ведаюць дзе. Таму арганізатары праекта і скіравалі ўвагу на жанчын, каб даць ім сістэмныя веды, навучыць зарабляць грошы. У бізнес-інкубатары створана творчая майстэрня. Памяшканне абсталявана швейнымі машынамі, раскройнымі сталамі, закуплены неабходныя матэрыялы, аверлок. Нават пасля заканчэння праекта жанчыны змогуць збірацца разам, абменьвацца вопытам, вучыць новых майстрых. У перспектыве плануецца арганізаваць вучэбную бізнес-кампанію з дзяўчатак Калодзішчанскай школы, дзе яны змогуць шыць, рамантаваць адзенне, рабіць першыя крокі ў прадпрымальніцтве, аказваць платныя паслугі.